

איפה הכספי? נדחה מועד החזרת שטרות ש"ח סדרה א' ל-2010

פנחס בר-זאב

באוקטובר 1999 הנפקה מחלוקת המטבע של בנק ישראל את השטר האחרון בסדרה ב' של השקל החדש, סידרת השטרות הנוכחית - 200 ש"ח עם דיווקנו של זלמן שז"ר (Pick #62A). בכך הושלמה מלאכת החלפת כל השטרות של סדרה א'. כך גם נשבר שייא ישראלי, עובדה שכמעט אף אספן לא מודע לה. השטר הישן של 50 ש"ח עם דיווקנו של שי עגנון (#55) הוכתר לשטר שהונפק למוחזור במשך יותר זמן מכל שטר ישראלי אחר: יותר מ-14 שנים! הנפקתו החלה בספטמבר 1985 ועגנון בצוותו ה"אופקיות" שימש אוטנו נאמנה עד להחלפתו על ידי הגרסה ה"יאנכית" החדשה מסדרה ב' באוקטובר 1999, המעוד בו הופסקה הנפקתו.

ואם כבר מדברים על טריוהה, איזה שטר הינו בעל ה"שייא" המפוקפק ביותר, השטר שהונפק על ידי בנק ישראל במשך פחות זמן מכל שטר אחר? זכות זו שמורה לגולדה מאיר, אשר דיווקנה מתנוסף על השטר בערך 10,000 שקל. "גולדה" ראתה אור בנובמבר 1984 והנפקתה הסתיימה בספטמבר 1985 עם המעבר לשקל החדש, עוד לפני יום הולדתנה הראשון!

המהדרין בין האספנים לבטה יפנו אצבע מAssertionה לכוטב שורות אלו ויתנו כי 1000 שקל הרמב"ם "ררב" (Pick #49A) מחזיק בשיא כל הזמנים. הנפקתו החל בנובמבר 1983 והופסקה חודשיים מעטים לאחר מכן, עם החלפתו על ידי השטר המתוקן (Pick #49B). אולם, מדובר רק בגרסה חדשה של אותו שטר, כדיוקם כמו שכל השטרות משתי סדרות הש"ח הונפקו בנסיבות שונות - עקב חילופי גברי בקומונה החמישית בבניין בנק ישראל בירושלים.

המקום השני המפוקפק שמור לשטר 1 ש"ח "הרמב"ם" משנת 1986 (Pick #51A). לשטר זה היסטוריה קצרה אך הפוכה. סדרת המטבעות של השקל החדש, שהונפקה בספטמבר 1985, כללה את המטבע של 1 ש"ח, הקטן יחסית, שעורר מייד תגובות שליליות מצד הציבור הרחב. בעיתונות דווח כי אזרחים רבים התלוננו על אובדן מטבעות של 1 ש"ח, חשיש-מהר זכה לכינוי הלא מחמייא "הגיאק". אנשי בנק ישראל המבוילים מהביקורת הציבורית הנוקבת חיפשו פתרון חפוץ לעביה, ומצאו אותו בדמותו של הרב משה בן מימון, הרמב"ם מיודנו.

마הר והשטר היה כבר קיים בגרסהו הקודמת בערך 1000 שקלים "ישנים" (Pick #49B) ("הרבל" המתוקן, כלל לא הייתה עניה לקרוא שוב את היהודי הגדל דגל. ואכן, כבר במאי 1986 הוחל בהנפקתו של השטר בערך 1 ש"ח הנושא את דיווקנו של הרמב"ם, ומתו צורתו של "הגיאק" המשכן.

כוונתו של בנק ישראל לא הייתה להפסיק לחולטן את השימוש במטבע של 1 ש"ח, אלא להמתין ולקנות כי הציבור הישראלי בסופו של דבר יתרגל גם לייגוקים" הבזויים. הרי בעולם כולו קולו קיימת מגמה של מעבר למטבעות בעלי קוטר קטן יותר ומדווע לא בישראל? אנשי מחלקת המטבע צdkו בחשערתם ותקותם, ובמשך התקופה הקצרה בה עברו לטלור - זה ליד זה - מטבע ושער בערך 1 ש"ח, החלו לדעך הקולות הצורמים נגד הי"זוק" של 1 ש"ח. יtar-על-כן, אזרחי ארצנו החל אף לחבב ג'וקים.... ב-1988 חזר בנק ישראל להנפיק מטבעות בערך 1 ש"ח והפסיק להזמין את השטרות של אותו ערך מהמדפס ההולנדי. לאחר שהמלאי הגדל של השטרות אזל במרוצת 1988, הופסקה הנפקת השטר באשנבי הבנק.

חזרה לעניינו. עם השלמת הנפקת כל השירותות של סדרה ב' של השקל החדש, הודיעה מחלקת המטבע כי השירותות הישנים של סדרה א' יפסיקו להיות הילך חוקי החל מ-1 ביולי 2000. "מי שנשארו בידי שירותים ישנים יוכל להחליפם ולקבל את ערכם הנקוב בשירותים חדשים בסניפי בנק ישראל, וזאת עד סוף שנת 2005", כך הודיע בנק ישראל לציבור הרחב בפרסומיםWerke und Ergebnisse der Wissenschaften und Praxis im Bereich der Erziehungswissenschaften und der Pädagogik. וכרזות שונות שיצאו לאור החל מסוף שנת 1999.

ב-31 ביולי 2005 גילו אנשי מחלקת המטבע לתהומותם כי המועד האחרון של החלפת השירותות הישנים - 31 דצמבר 2005 מתקרב ובא, אך כאמור ענקיית של שירותים ישנים נמצאת עדין בידי הציבור הרחב; בשווי 250,000,000 שקלים חדשים! העריכה היא כי בממוצע מאותים כ- 120 ש"ח בשירותים ישנים בכל בית אב בישראל. בין היתר גם נסגר בתחילת 2005 הסניף של מחלקת המטבע ואשנב פריטת הכסף בתל אביב, דבר שלቤת לא מסיע להמורת רוב השירותים שייתנוו בידי הציבור עד 31 דצמבר 2005.

ב-2 אוגוסט 2005 נקט בנק ישראל בצעד חריג. לראשונה בתולדותיו הודיע הבנק לציבור כי עקב כמות הענק של שירותים הוחלפו, פניה הנהלת הבנק לממשלה ישראל בבקשת להאריך את תקופת המרת השירותות הישנים ב-5 שנים נוספת: עד 31 דצמבר 2010. מאחר והארכה זו חייבה להיות מעוגנת בחוק, היה על הממשלה להגיש הצעת חוק לאיור ועדת הכספים ומליאת הכנסת. החוק עבר ופורסם ברשותה.

[לקריאה ההודעה לעיתונות: http://www.bankisrael.gov.il/press/heb/050802/050802c.htm](http://www.bankisrael.gov.il/press/heb/050802/050802c.htm)

אז איפה הכספי? האם אכן 250 מיליון שקלים החדשינם נמצאים בידי עמק ישראל שטרם טרח לפdotות אותם? זאת אומרת כ-120 ש"ח בממוצע לבית אב? או האם מוצאים רוב השירותים של סדרת הש"ח הקודמת בידי אספנים וסוחרים בארץ ובחו"ל, ככל במצב חדש - Crisp Uncirculated? מבט חוטף באתר אינטראקטיבי המציגים בשוק שירותי מכל העולם לאספנים, מגלת כי באתרים רבים מוצעים לממכר שירותים מסדרה א' של השקל החדש. כמובן, כמוות לא מבוטלת של שירותות התפוצה - ומ�팽רת עדין - אצל אספנים בחו"ל (בהנחה כי האספן הישראלי כבר דאג להשלים את אוסףו עם שירותות אלה).

על שאלות אלו לא נוכל לענות בעט, כי עמק ישראל קיבל מbank ישראל הזדמנויות שנייה לרווח לירושלים כדי להזכיר את השירותות הישנים בחדשים - עד 31/12/2010.

ב-1 ביולי 2000 פג תוקףם של השירותות הישנים כהילך חוקי.
אליה ת薨ונתיהם של השירותות הישנים:

מי שנשארו בידי שירותים ישנים יוכל להחליפם ולקבל את ערכם הנקוב
בשירותים חדשים בסניף בנק ישראל, וזאת עד סוף שנת 2010.

שירותים חדשים בערך נקוב של 20, 50, 100, 10, 200 ש"ח.
שהנפיק בנק ישראל בשנת 1999, משיכו לשמש כהילך חוקי.

לברורים ניתן לפנות למחלקת המטבע, טל: 02-6552874 או פקס: 02-6552743